

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów »Odnowiony europejski program na rzecz badań i innowacji – szansa Europy na ukształtowanie własnej przyszłości«”

(Wkład Komisji Europejskiej w nieformalne spotkanie przywódców UE dotyczące innowacji w Sofii w dniu 16 maja 2018 r.)

(COM(2018) 306 final)

(2018/C 440/11)

Sprawozdawca: **Ulrich SAMM**

Współsprawozdawca: **Stefano PALMIERI**

Wniosek o konsultację	Komisja Europejska, 18.6.2018
Podstawa prawna	Artykuł 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Jednolitego Rynku, Produkcji i Konsumpcji
Data przyjęcia przez sekcję	4.9.2018
Data przyjęcia na sesji plenarnej	19.9.2018
Sesja plenarna nr	537
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	196/1/2

1. Wnioski i zalecenia

1.1. EKES z zadowoleniem przyjmuje fakt, że również w kontekście wieloletnich ram finansowych na lata 2021–2027 Komisja wyjaśniła, iż badania naukowe i innowacje muszą pozostać podstawowym **priorytetem UE**.

1.2. EKES z zadowoleniem przyjmuje uznanie, że **innowacje** powinny mieć większe znaczenie, i przypomina swoje wezwanie, by przyszła polityka finansowania była dobrze wyważona dla całego łańcucha badań naukowych i innowacji, od badań podstawowych po badania zorientowane na produkty. Innowacje mają kluczowe znaczenie dla wzrostu gospodarczego, a nowe instrumenty będą szczególnie korzystne dla **MŚP**. EKES przypomina o znaczeniu publicznych inwestycji w badania i rozwój jako głównej siły napędowej tworzenia i utrzymywania efektu domina dla gospodarek państw członkowskich.

1.3. Komitet z zadowoleniem przyjmuje również cel dalszego upraszczania zasad pomocy państwa w celu umożliwienia **łączenia różnych funduszy**, co może być niezbędne do zlikwidowania znacznych różnic między państwami członkowskimi i regionami pod względem liczby udanych projektów w zakresie badań naukowych i innowacji.

1.4. W programie „Horyzont Europa” konieczne są inwestycje w obszarach z szczególną europejską wartością dodaną. **Projekty badawcze oparte na współpracy** powinny być traktowane priorytetowo, ponieważ spełniają ten wymóg w sposób praktycznie nieosiągalny w przypadku innych programów.

1.5. EKES jest przekonany, że wiele poważnych wyzwań społecznych można rozwiązać tylko na szczeblu europejskim i że wymagają one wspólnych wysiłków kilku podmiotów, wykraczających poza zakres indywidualnych projektów badawczych opartych na współpracy. Właśnie dlatego popiera koncepcję **misji**.

1.6. Wspieranie **mobilności** naukowców za pośrednictwem działań „Marie Skłodowska-Curie” (MSCA) jest kolejnym kluczowym czynnikiem dalszego wzmocnienia europejskiej przestrzeni badawczej, podczas gdy polityki unijne i krajowe muszą dążyć do ustanowienia odpowiednich i atrakcyjnych warunków pracy dla specjalistów, aby uniknąć zjawiska drenażu mózgow, które utrudnia osiągnięcie spójności w UE.

1.7. EKES uważa, że niezbędne jest zwiększenie wielkości inwestycji UE, aby pomóc europejskim pracownikom śledzić na bieżąco rozwój zawodów cyfrowych i zdobywać potrzebne do ich wykonywania kwalifikacje.

1.8. Jest także zdania, że należy skuteczniej wspierać inicjatywy pomagające MŚP wykorzystywać wyniki badań i innowacji.

2. Wprowadzenie

2.1. Podczas nieformalnego spotkania przywódców UE dotyczącego innowacji, które odbyło się w Sofii w dniu 16 maja 2018 r., Komisja Europejska zaprosiła uczestników do dyskusji i udzielenia strategicznych wytycznych pod kątem kolejnych wieloletnich ram finansowych ogółem, a w szczególności pod kątem priorytetów, jakie należy nadać badaniom naukowym i innowacjom. W tym celu Komisja Europejska zaproponowała w swoim komunikacie priorytety i nowe inicjatywy ⁽¹⁾.

2.2. Wniosek stanowi również pierwszy krok w kierunku określenia przyszłego programu ramowego (FP9 lub „Horyzont Europa”), mającego na celu kontynuację i udoskonalenie udanego programu „Horyzont 2020” ⁽²⁾.

2.3. Proponuje się także działania wspierające innowacje i umacniające wiodącą pozycję w przemyśle w następstwie odnowionej strategii dotyczącej polityki przemysłowej UE ⁽³⁾.

3. Streszczenie wniosku

3.1. Wniosek Komisji Europejskiej ma na celu zapewnienie, aby **badania naukowe i innowacje** pozostały w przyszłości jednymi z głównych **priorytetów w zakresie** polityki i **finansowania** UE w różnych instrumentach budżetowych. Większy nacisk kładzie się na innowacje, aby uczynić Europę liderem w zakresie innowacji tworzących rynek.

3.2. Komisja zaproponowała podwyższenie poziomu inwestycji w badania naukowe i innowacje, przeznaczając **100 mld EUR** na przyszły program „**Horyzont Europa**” oraz program badawczo-szkoleniowy **Euratom** ⁽⁴⁾.

3.3. Komisja zaproponowała również zabezpieczenie około **11 mld EUR** na **instrumenty rynkowe**, w tym instrumenty finansowe i gwarancje budżetowe w specjalnej puli w ramach funduszu InvestEU, który z kolei zabezpieczy **200 mld EUR** pochodzące z prywatnych inwestycji, z przeznaczeniem na wsparcie badań i innowacji.

3.4. Wzywa się państwa członkowskie do podjęcia niezbędnych działań zmierzających do zwiększenia wydatków na badania naukowe i innowacje, aby osiągnąć poziom **3 % PKB**.

3.5. Rozpoczęcie pierwszego etapu **misji** z zakresu badań naukowych i innowacji na skalę całej UE, mających śmiałe, ambitne cele i tworzących dużą europejską wartość dodaną. Misje te będą zachęcać do inwestowania i uczestnictwa przedstawicieli szeregu branż w różnych łańcuchach wartości, obszarach polityki (np. energii i klimatu, transportu, zaawansowanej produkcji, zdrowia i odżywiania, sektora cyfrowego) i dziedzinach nauki (w tym w naukach społecznych i humanistycznych).

3.6. Proponuje się, aby za każdym razem, gdy dokonywany będzie przegląd polityki i przepisów Unii oraz krajowych ram regulacyjnych, stosowano **zasadę innowacyjności**, co zagwarantuje pełną ocenę wpływu na innowacje.

3.7. W celu wskazania przełomowych i radykalnych innowacji oraz zwiększenia ich skali utworzona zostanie **Europejska Rada ds. Innowacji**, która skupi się na szybkich i ryzykownych innowacjach mających duży potencjał tworzenia całkowicie nowych rynków.

⁽¹⁾ COM(2018) 306 final.

⁽²⁾ Zob. Dz.U. C 34 z 2.2.2017, s. 66 oraz raport informacyjny „Śródkresowa ocena programu »Horyzont 2020«”.

⁽³⁾ Dz.U. C 197 z 8.6.2018, s. 10.

⁽⁴⁾ Proponowana kwota środków budżetowych w wysokości 100 mld EUR na lata 2021–2027 obejmuje 97,6 mld EUR na program „Horyzont Europa” (z czego 3,5 mld EUR w ramach funduszu InvestEU) i 2,4 mld EUR dla programu badawczo-szkoleniowego Euratom.

3.8. Środki na rzecz zwiększenia **inwestycji sektora prywatnego** w badania naukowe i innowacje oraz inicjatywy typu scale-up:

- wdrożenie programu na rzecz paneuropejskiego funduszu funduszy (**VentureEU**),
- transpozycja dyrektywy dotyczącej ram prawnych restrukturyzacji zapobiegawczej, drugiej szansy i środków zwiększających skuteczność postępowań restrukturyzacyjnych, upadłościowych i w zakresie umorzenia ⁽⁵⁾.

3.9. Dalsze uproszczenie zasad pomocy państwa, co pozwoli na sprawne **połączenie różnych funduszy** i jednocześnie pomoże w poprawie wykorzystania wspólnych standardów oceny dla projektów w zakresie badań naukowych i innowacji.

3.10. Komisja opowiada się za **systemem podatkowym** ⁽⁶⁾, który wspiera innowacje, umożliwiając odliczanie od podatku kosztów inwestycji w badania naukowe i innowacje, wraz z dodatkowymi ulgami dla młodych spółek.

3.11. Wprowadzenie **oznaczenia „Otwarta Nauka”** dla uniwersytetów i publicznych organizacji badawczych, aby mogły stać się bardziej przedsiębiorcze i interdyscyplinarne.

4. Uwagi ogólne

4.1. EKES z zadowoleniem przyjmuje fakt, że również w kontekście wieloletnich ram finansowych na lata 2021–2027 Komisja wyjaśniła, iż badania naukowe i innowacje muszą pozostać podstawowym priorytetem UE. Silny i odnoszący sukcesy program, który łączy doskonałość, wspólną infrastrukturę badawczą, współpracę ponad granicami oraz synergie między środowiskiem akademickim, przemysłem, MŚP i organizacjami badawczymi, jest kluczowym instrumentem polityki służącym osiągnięciu zrównoważonego wzrostu gospodarczego i konkurencyjności Europy oraz sprostaniu głównym wyzwaniom, przed jakimi stoi społeczeństwo europejskie.

4.2. EKES z zadowoleniem przyjmuje uznanie, że innowacje powinny mieć większe znaczenie, i przypomina, że w jego opinii przyszła polityka w zakresie finansowania musi być dobrze wyważona dla całego łańcucha badań naukowych i innowacji, od badań podstawowych po badania zorientowane na produkty ⁽⁷⁾. Innowacje mają kluczowe znaczenie dla wzrostu gospodarczego, a nowe instrumenty będą szczególnie korzystne dla MŚP. EKES przypomina o znaczeniu publicznych inwestycji w badania i rozwój jako głównej siły napędowej tworzenia i utrzymywania efektu domina dla gospodarek państw członkowskich.

4.3. Jeśli chodzi o duże oczekiwania związane z wpływem programu „Horyzont Europa” i jego rolą w zapewnieniu europejskiej konkurencyjności, EKES zaleca finansowanie w wysokości 120 mld EUR, zgodnie z propozycją Parlamentu Europejskiego. Instytucje europejskie muszą wykazać, że uświadamiają sobie ogromne znaczenie badań naukowych i innowacji dla przyszłej konkurencyjności UE.

4.4. EKES uważa, że niezbędne jest zwiększenie wielkości inwestycji UE, aby pomóc europejskim pracownikom śledzić na bieżąco rozwój zawodów cyfrowych i zdobywać potrzebne do ich wykonywania kwalifikacje. Jest także zdania, że należy skuteczniej wspierać inicjatywy pomagające MŚP wykorzystywać wyniki badań i innowacji.

5. Uwagi szczegółowe

5.1. *Badania w całym łańcuchu wartości*

5.1.1. Należy korzystać z europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych, aby uwzględnić regiony w ramach gospodarki innowacji. Należy stworzyć **synergie**, wykorzystując do tego program „Horyzont Europa”, Fundusz InvestEU, Europejski Fundusz Społeczny, program Erasmus+, program „Cyfrowa Europa”, wspólną politykę rolną oraz inne programy.

⁽⁵⁾ COM(2016) 723 final.

⁽⁶⁾ Oczekiwany w formie wspólnej skonsolidowanej podstawy opodatkowania osób prawnych (CCCTB).

⁽⁷⁾ Dz.U. C 34 z 2.2.2017, s. 66.

5.1.2. UE jest najbardziej otwartym obszarem badań naukowych i innowacji na świecie. Nie tylko przyjmuje ona organizacje badawcze z całego świata do swoich projektów, ale również współpracuje w szerokim zakresie z partnerami międzynarodowymi w ramach wspólnych programów. W programie „Horyzont Europa” konieczne są inwestycje w tych obszarach, które wykazują szczególną europejską wartość dodaną. **Projekty badawcze oparte na współpracy**⁽⁸⁾ powinny być traktowane priorytetowo, ponieważ spełniają ten wymóg w sposób praktycznie nieosiągalny w przypadku innych programów: aby poczynić dalsze postępy w zakresie wyzwań społecznych, których nie można rozwiązać na szczeblu krajowym, projekty te skupiają najlepszych naukowców, a także najbardziej innowacyjne MŚP i zainteresowane strony z sektora przemysłu w Europie. Łącząc ich umiejętności i kompetencje w różnych dziedzinach, projekty badawcze oparte na współpracy przynoszą obywatelom UE cenne korzyści.

5.1.3. EKES jest przekonany, że wiele poważnych wyzwań społecznych można rozwiązać tylko na szczeblu europejskim i że wymagają one wspólnych wysiłków kilku podmiotów, wykraczających poza zakres indywidualnych projektów badawczych opartych na współpracy. Właśnie dlatego popiera koncepcję **misji**. EKES przyznaje, że wspólne ambitne cele mogą być inspiracją i zapewnić dynamikę, tj. gotowość do działania, w różnych społecznościach oraz w całym społeczeństwie. Misje powinny zapewniać perspektywę długoterminowego finansowania w całym okresie finansowania programu „Horyzont Europa”. Konieczne jest, aby były one przede wszystkim zaprojektowane jako misje *badawcze* na dużą skalę, nawet jeśli w ich projektach częściowych uczestniczyć będą różne zainteresowane strony. Aby osiągnąć ambitne cele misji, muszą one obejmować cały łańcuch innowacji i działania badawcze na wszystkich poziomach gotowości technologicznej. EKES apeluje, by nie przeceniać samej koncepcji misji, lecz by zapewnić misjom odpowiednie fundusze niezbędne do osiągnięcia ich celów. Cele te powinny być zarówno osiągalne, jak i mierzalne.

5.1.4. Jednym z mocnych punktów europejskich programów ramowych w zakresie badań naukowych jest wyraźne ogólnounijne zobowiązanie do wspierania europejskiej przestrzeni badawczej otwartej dla wszystkich państw członkowskich. Większe **synergie** między kolejnym programem ramowym a funduszami strukturalnymi mogłyby wspierać tę otwartość. Skuteczniejsze eliminowanie różnic między regionami jest jednym z głównych wyzwań politycznych na nadchodzące lata, a skuteczne partnerstwa między instytucjami badawczymi mogą być jednym z kluczowych elementów.

5.1.5. Jednym z ważnych instrumentów w tym kontekście są **inicjatywy przewodnie w obszarze przyszłych i powstających technologii (FET)**. Charakteryzują się one silnym naciskiem na rozwój innowacyjnych technologii. Jest to unikalny atut. Europa musi wyznaczyć sobie szeroko zakrojone i długoterminowe projekty, które mogą cechować się pewnym poziomem niepewności, ale jednocześnie są równie innowacyjne co perspektywiczne. Inicjatywy przewodnie FET należy zatem wyraźnie odróżnić od misji. Istotne jest, aby przyszłe **inicjatywy przewodnie FET** rozpoczęły się zgodnie z planem i nadal miały pierwszeństwo w zakresie finansowania.

5.1.6. Jednym z sukcesów programów ramowych jest udostępnienie **infrastruktury badawczej** w całej UE i poza nią. Niewątpliwie najlepsza infrastruktura badawcza przyciąga najlepszych naukowców i bardzo często tylko dzięki dostępowi do niej możliwe jest osiągnięcie przełomowych wyników. Dlatego też konieczne jest pilne zwiększenie unijnego finansowania infrastruktury badawczej, a nie zmniejszanie budżetu, co Komisja Europejska przewiduje we wniosku. Zapewnienie dostępu użytkownikom z krajów UE-13 powinno być priorytetem.

5.1.7. Wspieranie **mobility naukowców** za pośrednictwem działań „Maria Skłodowska-Curie” to kolejny czynnik kluczowy dla dalszego wzmocnienia europejskiej przestrzeni badawczej i osiągnięcia efektów, których nie można osiągnąć na szczeblu krajowym. EKES z zadowoleniem przyjmuje każdą inicjatywę mającą na celu wspieranie mobility naukowców pracujących w MŚP. Jest jednak zaniepokojony zjawiskiem drenażu mózgow, które może się nawet nasilić w związku z finansowaniem mobility. Z tego powodu apeluje o to, by unijne i krajowe polityki skupiały się na stworzeniu odpowiednich i atrakcyjnych warunków pracy dla specjalistów w celu uniknięcia tej tendencji, która utrudnia osiągnięcie spójności w UE.

5.1.8. Należy zauważyć, że w wielu państwach członkowskich zainteresowane strony z instytucji z sektora akademickiego finansowanych ze środków publicznych są pozbawione możliwości zaciągania **pożyczek**. Dlatego program „Horyzont Europa” powinien przede wszystkim być nadal ukierunkowany na współfinansowanie, a nie na pożyczki.

5.1.9. EKES przyłącza się do apelu, aby państwa członkowskie podjęły niezbędne działania zmierzające do zwiększenia wydatków na badania naukowe i innowacje, aby osiągnąć poziom **3 % PKB**.

⁽⁸⁾ Projekty badawcze oparte na współpracy co najmniej trzech partnerów z różnych państw członkowskich, takie jak opracowane i wdrożone w ramach **EUREKA**, umożliwiają połączenie sił w stawianiu czoła wyzwaniom, którym nie może sprostać jedno państwo, oraz tworzą synergię w środowisku badawczym UE, a tym samym istotną wartość dodaną w Unii.

5.2. Badania i innowacje na rzecz nowych rynków i spójności Europy

5.2.1. Jak podkreślono w **siódmym raporcie na temat spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej**, badania naukowe i innowacje w UE w dalszym ciągu koncentrują się w znacznej mierze w ograniczonej liczbie regionów. W północno-zachodnich państwach członkowskich dzięki dobrym połączeniom międzyregionalnym, wysoko wykwalifikowanej sile roboczej i atrakcyjnemu otoczeniu biznesowemu możliwe jest odnoszenie korzyści z badań naukowych i innowacji jako konkretnych czynników wspierających konkurencyjność gospodarczą i spójność społeczną. W południowych i wschodnich państwach członkowskich wyniki w zakresie innowacji są słabsze, a regiony znajdujące się blisko ośrodków innowacji – głównie stolic – nie czerpią korzyści z tej bliskości. Oznacza to konieczność prowadzenia polityki, która łączy przedsiębiorstwa, ośrodki badań naukowych i wyspecjalizowane usługi biznesowe między poszczególnymi regionami. EKES uważa, że dalsze uproszczenie zasad pomocy państwa, co pozwoli na sprawne **połączenie różnych funduszy**, może być kluczem do osiągnięcia tego celu.

5.2.2. Programy w zakresie badań naukowych i innowacji po roku 2020 muszą uwzględniać wymiary gospodarczy, społeczny i terytorialny, które charakteryzują regiony UE, unikając realizacji jednej uniwersalnej strategii dla wszystkich. Takie podejście można wspierać przez wdrażanie strategii opartych na otwartych innowacjach. W odniesieniu do wymiaru terytorialnego polityki w dziedzinie badań naukowych i innowacji ważne jest opracowywanie nowych programów i priorytetów, z uwzględnieniem aspektów gospodarczych i społecznych charakteryzujących obszary, na których dane działanie będzie realizowane.

5.2.3. Polityka i programy w zakresie badań naukowych i innowacji po roku 2020 powinny być spójne z celami **gospodarki na rzecz dobra wspólnego**, tj. zrównoważonego modelu gospodarczego ukierunkowanego na spójność społeczną. Gospodarka na rzecz dobra wspólnego to proces innowacji społecznych i pozytywnej przedsiębiorczości, użyteczny z punktu widzenia popularyzacji nowych koncepcji i ich wspierania. Koncepcje te jednocześnie rozwiązywałyby problemy społeczne, tworzyły nowe relacje w społeczeństwie i zwiększały tworzenie wartości gospodarczej.

5.2.4. Pomimo szerokich zobowiązań podjętych w ramach realizacji programów na lata 2014–2020 dostęp MŚP do możliwości rozwoju opartego na innowacjach przełożył się w niewielkim stopniu na konkurencyjność i tworzenie miejsc pracy. System wspierania badań naukowych i innowacji jest w niektórych regionach nadal zbyt złożony, co zniechęca szczególnie małe przedsiębiorstwa i mikroprzedsiębiorstwa do udziału w unijnych projektach badawczych. W związku z tym EKES z zadowoleniem przyjmuje propozycję utworzenia **Europejskiej Rady ds. Innowacji**, która powinna przyspieszyć komercjalizację i zwiększenie skali innowacji przez przedsiębiorstwa typu start-up powstałe w wyniku projektów programu „Horyzont Europa”. Rada mogłaby oferować szybszy mechanizm umożliwiający wykonanie końcowych działań w eliminowaniu luki innowacyjnej.

5.2.5. Aby przekształcić możliwości badawcze i innowacyjne w czynniki sprzyjające konkurencyjności i rozwojowi gospodarczemu, niezbędne jest wspieranie **współpracy** między MŚP i instytucjami z obszaru badań naukowych, rozwoju i innowacji, wspieranie przedsiębiorstw typu start-up opierających się na transferze wyników badań naukowych i innowacji oraz wspieranie szkoleń i gromadzenia funduszy. EKES przywiązuje wagę do wspierania transferu i kapitalizacji modelu „pięciokrotnej helisy”⁽⁹⁾ w celu pobudzania partnerstw publicznych i prywatnych.

5.2.6. **MŚP** mogą być liderami pod względem „otwartych innowacji społecznych”, w których wiedza fachowa na temat tworzenia sieci kontaktów oraz zdolność do wspólnego tworzenia, wspólnego projektowania i wspólnego wprowadzania innowacji mają fundamentalne znaczenie dla pełnego osiągnięcia innowacji społecznych w całej Europie. Istnieje potrzeba promowania odpowiedniej polityki innowacyjności na rzecz MŚP, korzystając z działań prowadzonych już w ramach inicjatywy Eureka. Zadania tego mogą w szczególności podjąć się instytucje, które mają możliwości bezpośredniego wspierania MŚP w angażowaniu się w rozwój biznesowy i innowacje, takie jak izby handlowe.

5.2.7. W celu zapewnienia poszanowania zasady pomocniczości i znacznych uprawnień regionów i państw członkowskich w zakresie wspierania MŚP EKES zaleca jednak skoncentrowanie się na europejskiej wartości dodanej. Może to polegać na **wspieraniu współpracy** więcej niż dwóch europejskich podmiotów zajmujących się innowacjami lub zapewnieniu kapitału innowatorom, których koncepcje wiążą się z ryzykiem zbyt dużym, by uzyskać wsparcie na szczeblu krajowym. Ponadto usprawnienie wyżej wymienionych instrumentów powinno prowadzić do zwiększenia efektywności systemu finansowania. Należy zatem oczekiwać, że Europejska Rada ds. Innowacji będzie wymagała mniejszego udziału z budżetu programu „Horyzont Europa” niż instrumenty finansowe programu „Horyzont 2020”, a nie znacznego zwiększenia przewidzianego we wniosku Komisji. W programach w zakresie badań naukowych i innowacji po roku 2020 należy w większym stopniu wspierać aspekty jakościowe celów.

5.2.8. Inteligentne funkcjonowanie systemu społeczno-gospodarczego nie może być mierzone wyłącznie na podstawie wskaźników ilościowych, takich jak wydatki na badania naukowe i innowacje. Należy również wykorzystać wskaźniki jakościowe, takie jak rodzaj wprowadzanych innowacji, korzyści dla społeczeństwa obywatelskiego i liczba nowych miejsc pracy. W związku z tym EKES z zadowoleniem przyjmuje takie podejście.

⁽⁹⁾ *Quintuple Helix and how do knowledge, innovation and the environment relate to each other? A proposed framework for a trans-disciplinary analysis of sustainable development and social ecology*, „International Journal of Social Ecology and Sustainable Development”, tom. 1, nr 1, ss. 41–69.

5.2.9. Wyraża również zadowolenie w związku z tym, że w nowych wieloletnich ramach finansowych Komisja uwzględniła dostępność jako warunek podstawowy. Wszelkie unijne i krajowe finansowanie badań naukowych i innowacji musi być w pełni zgodne z kryteriami dostępności, tak by jego skutki przynosiły korzyść wszystkim grupom społecznym, w tym osobom z niepełnosprawnością, które stanowią 15 % ludności UE.

Bruksela, dnia 19 września 2018 r.

Luca JAHIER
Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
